

Abraham Hans
DE VLAAMSE BOSKEREL

XXIII. TUSSEN MOEDER EN GELIEFDE

De koets die Laura naar de stad terugvoerde, kruiste nabij het dorp twee rijtuigen. In het eerste zat tussen twee gendarmen een ander meisje, ook bleek, ook gedrukt door een last, Thilde, de dochter van de Vlaamse boskerel. Het gerecht om het onderzoek voort te zetten, wilde nog eens de plaats van de misdaad bezoeken en de verdachte ondervragen.

Twee rijtuigen te Houthulst was een ongewoon verschijnsel en dus liep het volk samen, geruster nu, daar de baron het niet zou kunnen beschuldigen van luiaardij, veiliger, omdat de gebieder daar machteloos op zijn bedstee neerlag.

De Waalse brigadier en zijn Vlaamse onderhorige klommen ook op de koetsen, die naar de rand van het bos van Houthulst gevoerd werden.

Daar stonden nu weer de rechters van Vlaanderen. Geleerde mannen, die over het lot van zo menigeen moesten beslissen, in eer en geweten.

Weer was het een gendarm, een van hun ondergeschikten, iemand, die in het leger wat Frans had opgevangen, die hier als tolk moest optreden.

— Als 't u belijft, geloof mij toch, ik ben niet plichtig. Ik heb niet geschoten! zei het meisje.

Maar ze moest tonen waar ze haar geweer verborgen en welke weg ze gevolgd had, toen de koets van het kasteel naderde, hoe ze weer op de steenweg was gekomen.

Een landmeter maakte het plan van de plaats op. Het parket wilde ook Thildes hut bezoeken.

Twee mannen kwamen uit het bos, een bejaarde- en een jonge man, dokter Vermeire, die met Eduard van Boschdale een korte wandeling had gemaakt, om ernstig tot hem te kunnen spreken, hem enige raad te geven. Beiden waren geheel onkundig van hetgeen er bij het bos gebeurde, en plotseling zag de jonker nu zijn beminde, zijn Thilde. Maar hoe? Tussen gendarmen en rechters, als betichte.

Ja, hij wist wel wat er met haar voorgevallen was, en had ze zich zo voorgesteld. Maar thans overzag hij de toestand, nu zag hij haar als gevangene. En zijn liefde laaide op, de liefde die niet beticht, niet verdenkt, en de zoon van Xavier van Boschdale drong door de

menigte, sprong naar het meisje toe en openlijk omhelsde hij haar, roepend:

— Thilde, ik heb vertrouwen in u, gij zijt zeker niet schuldig.

En de omstaanders, rechters en gendarmen, zowel als boeren en boerinnen, stonden verstomd.

— Le fils du baron, klonk het bij de heren.

— Eduard! snikte het meisje. Och Here toch, Eduard!

Meer kon ze eerst niet zeggen, maar dan riep ze hartstochtelijk:

— Ik heb niet geschoten, ik zweer het nu. Ik deed het niet. Eduard.

— Neen, Thilde, gij hebt het niet gedaan, ik geloof u, en uw onschuld zal blijken, hernam de jonker, diep ontroerd.

— Maar het is een complot, Eduard. Als wij scheiden, zal uw vader tevreden zijn en mij loslaten. Eduard, mijn vader is dood, gestorven in die vervloekte gevangenis! Laat mij maar, Eduard, 't is beter voor u dat ge me niet meer kent.

— Thilde, spreek niet zo, alles is een misverstand, wees toch moedig, Thilde!

De rechter sprak Eduard nu aan en zei, dat hij zijn taak wilde voortzetten. Hij moest het onderhoud met de beschuldigde eindigen.

— Dokter, gaan ze mij wegvoeren? kreet Thilde. Ieder hoort het nu, dat ik van Eduard wil af zijn; alles zal uit zijn tussen ons, dokter! Zeg het aan de baron.

— Thilde, heb nog enige dagen geduld, wij denken aan u, zei de geneesheer bewogen.

De gendarmen stelden zich tussen de oude geneesheer en het meisje en hieven haar in de koets.

— Schandelijk! kreet Eduard, diep onder de indruk. Ik ga mee, dokter, mee naar de hut.

— Neen, mijn vriend, zei de oude geneesheer. Doe nu uw plicht. Gij hebt Thilde aangeraden moedig te zijn, nietwaar? Geef zelf het voorbeeld. Ga nu naar het kasteel!

— Ja, ik zal gaan, en wat moet ik er eigenlijk verrichten? Ik zal gaan al was het maar uit plicht omdat mijn vader geschoten en verminkt werd. Hij deelt het lot van de Vlaamse boskerel. Doch als ik aan Thilde denk, ervaar ik meer dan ooit hoe alles had kunnen anders zijn! Welk een toestand!

Hij vertrok in de richting van zijn ouderlijke woning. Thildes stem klonk nog in zijn oor. Hij had haar laten gaan. Zij was nu bij de hut en hij liet haar alleen. Maar er was ook zijn vader, die wel zeer slecht met hem en zijn geliefde gehandeld had...

Er was strijd in het gemoed van de jonker. Waarheen? Naar het trots

kasteel of de armzalige hut, naar de vader of naar de beminde. En de liefde voor zijn Thilde haalde de bovenhand. Als om alle aarzeling te overwinnen, sprong Eduard over de gracht en snelde hij door het bos naar de stulp van Verdonk.

De rijtuigen waren in de dreef gebleven en Thilde stapte tussen de gendarmen naar haar woning. Toen ze binnentrad en vaders jas aan de haak tegen de muur zag; en zijn pijp in het rek, zijn tabaksblaas op de schouw, toen alles haar zo levendig van de arme, getergde man sprak, brak een nieuwe vloed van wanhoop los en tussen het moeilijke snikken hoorde men:

— Vader, och Here, vader toch!

In de hut werd niet lang vertoefd.

— Als 't u belieft, laat me hier blijven! smeekte Thilde. Ik heb niet geschoten. Ik zweer het. Ik deed het niet. Ik ben niet plichtig. Maar de gendarmen voerden haar terug.

Janssoone bevond zich ook onder de menigte. Woede flikkerde in zijn oog.

— Neen, ik geloof niet dat zij het gedaan heeft! riep hij tot een boer. Ik zal toch mijn gedachte wel mogen zeggen, vervolgde hij, toen een dorpsgeenoot angstig fluisterde: «Zwijg toch, zwijg».

De Waalse gendarm keek op en bromde:

— Ah, ce gaillard-là!

Hij sprak met de onderzoeksrechter en duidde Janssoone aan. Hij had vernomen dat Janssoone reeds thuis was, 's avonds voor de aanslag. Misschien was hij Thildes medeplichtige. Hij had dat vermoeden reeds dadelijk bij de aankomst van het parket vermeld en nu hij Janssoone zag herinnerde hij dit aan de magistraat.

De Vlaamse gendarm moest de jongeman gaan zeggen, dat de rechter hem wilde spreken.

— Omdat ik gezegd heb dat ik niet aan Thildes schuld geloof?

— 'k Weet niet waarvoor, maar ik zou seffens gehoorzamen. Kent gij Frans?

— Neen, 't zal nog eens alles Frans zijn zeker? Janssoone begaf zich naar de hut.

Thilde werd weer in de koets geduwd en Eduard had haar gaarne nog een bemoedigend woord toegesproken, maar dit werd hem geweigerd. De boeren gaapten hem nog altijd verbaasd aan. Zeker, in hun hart was sympathie voor de edelmanszoon, die met hen deed, maar niemand durfde dit gevoel openlijk tonen.

Eduard dacht aan zijn vader, keek nog eens naar het rijtuig en ging dan door de slijkerige dreven van het bos, onder de bomen door, waarvan

de takken gebogen hingen van de langdurige regen.

Daar voor hem verrees het kasteel van Boschdale. Hoe voelde hij er zich reeds van vervreemd en hoe zwaar viel hem deze gang!

Toch bekleemde hem geen vrees. Hij had de moeilijkste strijd doorworsteld, was thans op alles voorbereid en zou niet meer terugdeinzen.

Eduard belde en Louis opende, boog beleefd en leidde zwijgend de jonker in de bibliotheek, waar hij somber in een zetel plaats nam. De barones kwam bij hem.

— Mama, riep Eduard opspringend. Maar de edelvrouw maakte een afwerend gebaar en koel sprak ze:

— Ge komt niet met berouw terug, zelfs niet, na alles wat gebeurd is. Ik weet, dat gij eerst de vijanden van uw vader bezocht hebt, dat gij haar, de laffe moordenares, omhelsde.

— Houd op, mama! kreet Eduard. Thilde is niet schuldig! Maar laten we over mijn arme vader spreken.

— Uw arme vader! herhaalde de barones langzaam. En gij bezocht eerst Vermeire, gij omhelsde die deerne. Welk een schandaal! Maar gij moet krankzinnig zijn!

— Mama, ik kon niet anders, ik moest haar bemoedigen. Zij is onschuldig! hernam Eduard, die in zijn gevoelens gekneld werd tussen moeder en geliefde.

— Gij kunt maar bij uw vader toegelaten worden, als gij hem vergiffenis vraagt en tevens belooft die bosdeerne te vergeten.

Eduard schudde het hoofd.

De strijd was weer hervat in hevigheid.

— Mijn zoon, gij hebt gedood, nog kan alles goed worden, hernam de barones op vriendelijke toon. Uw arme vader is verminkt. Ik begrijp, gij in uw verblindheid kunt niet aan de schuld van dat meisje geloven, maar durft gij het gerecht betichten? Heeft de dokter u niet gesproken over dat geweer? Was de deerne niet op die plaats?

Als uw vader nog verneemt hoe gij haar gekust hebt in het bijzijn van rechters, van boeren en boerinnen, dan vrees ik voor zijn leven. De heelmeesters hebben ons gewaarschuwd voor koorts. Moet ik dan mijn echtgenoot en mijn zoon verliezen?

— Mama! zuchtte Eduard diep ontroerd. Mama, gij zijt een vrouw, gij hebt gevoel, denk ook eens aan haar. Wat indien ze onschuldig is, hetgeen ik werkelijk geloof! Mama, waarom moet Thilde scheiding brengen tussen ons?

— Ja, zij brengt scheiding tussen ons. Zij ontrooft u aan mij, na ook gepoogd te hebben uw vader te vermoorden! Heeft ze hem niet reeds

bedreigd in haar hut? Waarom? Omdat de baron haar hulp bood! Eduard trilde eensklaps van verontwaardiging. Vermeire had hem dat ook in de boswoning verteld.

— Hulp bieden? Maar, grote hemel, hoe? Hij had het gebaar van Thilde begrepen, toen ze naar haar vaders tweeloop greep. Dat was in wanhoop en woede. Dat was niet buiten, in het kalmerende bos, op weg naar de kerk.

— Mama, mijn vader bood haar geen hulp, zei de zoon heftig. Hij stelde Thilde een verbintenis voor met haar ellendige belager.

— Een goed ja, voor haar reeds uitmuntend huwelijk! Uw vader handelde voor haar en uw welzijn.

— Maar noch mijn vader, noch gij wilt Thilde werkelijk leren kennen. Neen, mama, zij is niet schuldig. Ik kan dat niet aannemen. Waarom komt gij dan hier? Eduard, gij kunt wellicht uw vader redden! Ga tot hem, ga toch, vraag vergiffenis, zeg dat gij met die deerne afgebroken hebt! Gij wilt hem toch niet in het graf brengen. De barones was nader getreden en had Eduards handen gegrepen. De zoon staarde in haar betraand gelaat, hoorde zijn moeder smeken, dacht aan zijn verminkte vader!

De grote, nu zachte ogen blikten zwijgend op hem neer.

Maar eensklaps zag Eduard zijn beminde, zijn Thilde, haar bedrukt gelaat, haar smekende ogen...

— Mama, maak me niet laf! riep hij heftig. Thilde is niet schuldig. Zij is niet onwaardig voor mij. Ze heeft veel om mij doorstaan. Thilde verstoten, ik kan het niet, mama. Zij is een heerlijk en innig meisje.

— Ga dan naar die deerne en maak ons tot schande? Ja, ga. Laat uw vader sterven, later zult ge de wroeging gevoelen. Kies dan: ons of zij. Kies!

— Mama, ik ben toch uw zoon! Waarom mag ik met mijn leed tot u niet komen?

Dat was een kreet uit het hart. Dikwijls had Eduard het gemis aan een ware, geduldige, troostende moeder gevoeld.

— Veins niet, Eduard, gij verkiest die deerne boven mij! hernam de barones opgewonden. Gij veracht uw moeder!

— Geenszins, mijn liefde voor u als kind is eerbiedig en oprecht. Mama, geloof mij toch, geloof uw zoon! Maar die voelt ook deernis voor een verlaten meisje.

— Deernis, als ik uw vader zag thuis brengen, bewusteloos, bijna stervend, als ik hem daar zie liggen, verminkt, in zware koorts, de dood nabij. En dan moeten bedenken dat mijn jongste zoon met die deerne heult, haar omhelst in aanwezigheid van allen. Mon Dieu,

welke schande, welk schandaal!

En de barones van Boschdale sloeg wanhopig de handen voor het gelaat en snikte het uit.

Eduard wierp zich om haar hals en zei zacht:

— Arme mama, lieve mama! begrijp toch ook eindelijk wat uw zoon, geloof in zijn eerlijke bedoelingen. Waarom kwam hij anders vandaag tot bij u?

— Ga heen, Eduard, liever nog lijd ik in stilte.

— Ik kan zo niet heengaan.

En nu rukte de barones zich weer los, maar dan drukte ze onstuimig haar zoon tegen de borst en kuste zijn gelaat, smekend weer:

— Ga tot uw vader. Inderdaad gij kunt zo niet heengaan. Gij zult uw ouders, uw moeder niet zo kwellen. God heeft mijn gebeden verhoord, alles is vergeven en vergeten. We zullen weer gelukkig zijn.

En de jonker kreeg plots vertrouwen in zijn moeder. Hij meende gevonden te hebben, waarnaar hij zolang had gesnakt, een warm minnend moederhart, waaraan hij alles toevertrouwen kon. Hij zei nu:

— Laten wij dicht naast elkaar gaan zitten, mama, en in liefde samen spreken, en alles wat ons scheidde, wegruimen.

De barones liet zich naar de sofa leiden en Eduard zette zich nevens haar en nam haar handen in de zijne, zeggend:

— Wat heb ik hier naar verlangd, mama!

— En zo zouden we dikwijls kunnen zitten, Eduard. Waarom zijt ge ooit heengegaan? Wist ge wat ik om u geleden heb!

— Vergeef het mij, mama. Maar kon ik anders, mijn vader hield mij gevangen. Te Brussel heb ik ook veel geleden.

— Zijt gij te Brussel geweest?

— Ja, mama, al die tijd.

— En wie heeft u bevrijd?

— Mama, aanvaard als 't u belijft dat geheim.

— Ja, 't komt er weinig op aan. Die morgen, toen gij gevlucht waart, weg van ons. Wij bleven zonder nieuws! En waarvan hebt ge te Brussel geleefd?

— Ik heb er een leerzaam beroep gevonden in de handel.

— Arm kind, ge hebt moeten werken! Maar nu zijt ge terug, nog één stap, Eduard, vervolgde de barones aarzelend.

— Mama, hoe vindt ge Thilde?

— Ik heb haar dikwijls gezien, maar hoe zou ik haar van dichtbij kennen?

De Verdonks waren ons zeer vijandig gezind en wilden zelfs geen weldaden aannemen.

— Mama, mag ik eens openhartig spreken? vroeg Eduard ernstig. Papa is zeer streng. En gij weet niet altijd, wat hij onderneemt. Het zijn allemaal geen fraaie daden.

— Eduard, hij is uw vader.

— Mama, ik zeg het met eerbied, maar papa is streng en ik geloof dat hij optreedt als vele heren van de adel op het platteland, als vele niet-adellijke meesters ook in de fabrieken te Gent en Roeselare. Ik koester andere denkbeelden. Ik zie in het volk meer dan goedkope arbeidskrachten of werkslaven. Ik heb er deernis mee.

— Och, mijn zoon, waarmee martelt gij uw arm jong hoofd? Kunt gij de wereld veranderen? In plaats van u te verheugen, dat gij tot de hoge stand behoort! Uw vader, die zoveel ouder is, weet toch wel het best wat er te doen is, Eduard. Wordt ons dorp niet wijs door hem bestuurd? Leven de mensen hier niet gelukkig! Ik bedoel de brave, niet de luiaards, waarover uw vader dikwijls klaagt. Hoort ge ooit over oproer? Och, Eduard, waar haalt ge al die wonderlijke denkbeelden vandaan? Uit slechte boeken, alleszins dwaze, oproerige geschriften. Ja, we hebben ze wel gevonden en uw vader heeft ze laten verbranden! Wie heeft u toch tot het lezen van die nederlandstalige werken verleid?

— Niemand, mama! Die boeken mogen wat overdrijven, toch is de hoofdzaak waar. Neen, mama, het Vlaamse volk is niet gelukkig! Hoe ver staat het in welvaart beneden ons!

— Maar er moeten toch standen zijn! Heeft God die niet ingesteld?

— Ik meen van niet, mama, ten minste niet zoals ze nu bestaan.

— Is de kerk ons dan vijandig? Twee broeders van uw vader bekleden een voornaam priesterambt. Hebben ze ooit ons gedrag bekribbeld? Integendeel.

— Maar zij kunnen ook dolen, mama!

— Priesters, Eduard? O, mijn zoon, zijt ge uw geloof aan het verliezen?

Waar put ge die gevaarlijke denkbeelden? Waarom volgt ge het voorbeeld niet van Henri?

Eduard zweeg even. Kon hij hier zijn broer naar waarheid uitbeelden? En hij voelde tevens hoe moeilijk het was tot zijn moeder te spreken over zijn mening, zijn overtuiging.

— Eduard, laat dat hoofdje nu wat rusten. Maak het u zo moeilijk niet!

Luister eens! 't Is waar, uw vader is wat streng tegen u opgetreden. Mannen zijn zo, maar hij deed het toch uit liefde. Dat alles kan nu vergeten worden! Ge begrijpt toch wel, dat wij u moesten

tegenwerken. Later zult ge er ons dankbaar voor zijn. Neen, schud niet uw hoofd, we zullen nu niet verder redetwisten. Gij blijft hier, nietwaar? 't Is beter, dat ge uw vader vandaag niet meer bezoekt, de dokter heeft volledige rust aangeraden.

Houd mij wat gezelschap, maak uw moeder gelukkig.

Eduard was niet voldaan. Zijn moeder hield hem gevangen, niet met geweld, doch met vriendelijkheid.

Arme moeder, hij zou haar toch moeten teleurstellen. Maar nu niet, nu was Thilde toch weg en het was zijn plicht op het kasteel te blijven.

Men hoorde het geknars van wielen op het plein.

— Zou Henri nu al terug zijn, dat kan niet, mompelde de barones. Hij is naar de stad, vertelde ze tot haar zoon, Laura de Meerbeke is hier geweest, maar werd plotseling onwel en wilde naar huis terug. Ach, zij is zo een tere freule.

— Mama, het is de koets van het gerecht, zei Eduard ontsteld.

Hij was blij, toen hij zag, dat het ander voertuig er niet bij was, maar het volgend ogenblik voelde hij zich laf.

— 't Gerecht, herhaalde de edelvrouw ontevreden. En Henri is niet thuis. Eduard, gij zult de heren ontvangen.

Louis liet de magistraten binnen.

Eduard ging tot hen en zag wel, dat de heren hem verbaasd aanstaarden. Maar ze groetten beleefd en gaven hun wens te kennen, zo mogelijk de baron even te ondervragen. De jonker nodigde hen uit in de bibliotheek, waar ze diep bogen voor de statige edelvrouw. De onderzoeksrechter vroeg naar de toestand van de heer baron, en toen hij vernam dat de geneesheren volstreekte rust hadden geboden, verontschuldigde hij zich.

— Maar, vervolgde de magistraat, gaarne zou ik uw jachtopziener, Theophiel, even willen onderhoren.

— 't Spijt mij, hij is niet op het kasteel. Ik zal hem echter laten zoeken. Hij is in het bos op dienst, antwoordde de dame.

— 't Zal laat worden, mevrouw de barones. Wees zo goed hem te verzoeken, morgen om elf uur op het gerechtshof te leper te verschijnen, hernam de rechter op hoogst beleefde toon.

— De jachtwachter zal komen, mijnheer. Mag ik u vragen of hij in deze droeve zaak gemengd is?

— Slechts onrechtstreeks, Mevrouw.

Eduard had moeite om zich te bedwingen.

Onrechtstreeks? Theophiel was alleszins de belager van Thilde, de verleider van de simpele Zoete geweest.

— Hij is een brave jongen ongetwijfeld, vervolgde de barones.

— O, mevrouw, wij twijfelen niet in het minst aan de verkleefdheid van uw dienstpersioneel, wel overtuigd zijnd, dat mijnheer de baron, slechts eerlijke lieden op zijn kasteel wil, haastte zich de rechter te verzekeren.

Maar, ge begrijpt, ons onderzoek moet volledig zijn. Uw jachtwaker, - vergeef mij, Mevrouw, dat ik even deze kiese zaak aanraak - uw jachtwaker schijnt de betichte een aanzoek te hebben gedaan.

— Inderdaad, mijnheer de rechter, enige inlichtingen kunnen u misschien nuttig zijn. Theophiel is jong en de betichte schijnt zeer aantrekkelijk te zijn. De baron had medelijden met haar. Zij is een zeventienjarige wees en een huwelijk met Theophiel zou haar een goed bestaan hebben verzekerd, niet waar? Maar het meisje behoort tot een zonderlinge familie. Dat was voor Eduard te veel. Zijn hart bonsde, ja, en de jonker had getracht zich te bedwingen, maar hij voelde zich ellendig laf, omdat hij Thilde liet honen.

De moeder was weer een strakke kasteelvrouw geworden.

— Pardon, mama, viel Eduard heftig in. Ik vrees dat ge verkeerd ingelicht zijt over die zaak. Ik mag hier niet zwijgen, mama, gij zult dat willen begrijpen.

Ieder stond als verpletterd. Maar Eduard zag zijn betichte, eenzame, arme Thilde, en snel rolden nu de woorden over zijn lippen en heftig klonk het:

— Mama, men heeft u alles verkeerd voorgesteld. Theophiel heeft Thilde zodanig vervolgd, dat zij niet meer ongewapend durfde uitgaan. Theophiel was een belager. Ik beschouw Thilde als mijn toekomstige echtgenote heren! Omwille van de rechtvaardigheid moet ik dat nu zeggen, en ik zeg het zonder schaamte. Want haar onschuld zal blijken naar ik hoop ingevolge uw onderzoek.

Fier stond hij daar, de jongste zoon van Xavier van Boschdale. Zijn gelaat glansde, zijn ogen vonkten. In zijn hart daalde plots rust. Geen veinzerij, geen zwakheid. Thilde werd beschuldigd. Hij moest haar verdediger zijn, openlijk, zonder aanzien van de personen.

't Werd een pijnlijke toestand voor de heren. Ze stonden tegenover een edelvrouw, een moeder.

— Mevrouw, zei de onderzoeksrechter, verontschuldigd ons, en wees zo goed, morgen uw jachtwaker te sturen. We hopen, dat de heer baron spoedig hersteld moge zijn.

De magistraten bogen en Eduard deed hen uitgeleide. Dan keerde hij in de bibliotheek terug.

Zijn moeder stond daar te midden van de zaal, beledigd, trots, en ze stak gebiedend de arm uit en zei koud:

— Ga nu, ga, zeg ik u, gij hebt mij en uw vader zeer diep beledigd. Ga, onmiddellijk! Ga, zeg ik u, of ik roep een dienstknecht. De barones gedroeg zich niet meer als moeder. Eduard ging, bedroefd, diep getroffen. Maar nu kon hij weer zonder blozen aan Thilde denken!

bewerking © 1982-2018, Jan MARCHAU

ABRAHAM HANS

DE VLAAMSE BOSKEREL

volksroman bewerkt door Jan Marchau

bewerking © 1982-2018, Jan MARCHAU

HELIOS N.V.
ANTWERPEN / AMSTERDAM